

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVISŤE
V ÚSTÍ NAD LABEM

MELT X 09 OC iJM
02-11-2018

Váš dopis č. / ze dne: MELT/61183/2018 16. 10. 2018
Naše č.: NPU-351/81653/2018
Vyřizuje: Mgr. A. Čornyjová, Dr. V. Honys
Spisový znak: 820.4

Ústí nad Labem 31. 10. 2018

Městský úřad Litvínov
Odbor stavebního úřadu
úsek památkové péče
pan Dan Píca
Náměstí Míru 11
436 91 Litvínov

**Mariánské Radčice, Ústecký kraj, okr. Most, areál poutního kostela Panny Marie Bolestné, ambity s kaplemi, r. č. 43752/5-376, st. p. č. 10, k. ú. Mariánské Radčice
Restaurování nástropních a nástěnných maleb**

Vyjádření Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Ústí nad Labem, podle § 14 zák. č. 20/1987 Sb. Toto vyjádření je podkladem pro vydání závazného stanoviska úseku památkové péče odboru stavebního úřadu Městského úřadu Litvínov.

K podání žádosti, která nám byla doručena 16. 10. 2018, a na základě přiloženého restaurátorského záměru ak. mal. Václava Potůčka ze srpna 2018 sdělujeme následující:

Ambity s kaplemi se nacházejí v areálu poutního kostela Panny Marie Bolestné na st. p. č. 10, k. ú. Mariánské Radčice. Areál poutního kostela Panny Marie Bolestné, ambity s kaplemi je v ústředním seznamu kulturních památek evidován pod č. rejstř.: 43752/5-376.

Záměrem žadatele je po dokončených záchranných konsolidačních restaurátorských pracích (fixace malířské vrstvy, injektáže a zajišťovací tmely po obvodu uvolněných omítkových vrstev) přistoupit k celkovému restaurování v intencích restaurátorského záměru zpracovaného akad. mal. V. Potůčkem v srpnu r. 2018. Tento záměr předpokládá dočištění povrchu maleb od depozitů nečistot, cákanců vápna a lokálních druhotných přemaleb (mokrou cestou a chemicky – Lovosa, sapon, toluen, vodný roztok amoniaku) součástí bude neinvazivní průzkum pojítek a pigmentů malířské vrstvy), následovat bude opatrné vyjmutí starých nevhodných cementových tmelů a kónické otevření trhlin se separací 4% styrenkrylátovou pryskyřicí Axilat 2802. Vrstva intonaka bude ošetřena Funcosilem 100, případně IFestem OH 75 za účelem hloubkového zpevnění intonaka a jeho propojení se starší omítkovou vrstvou. Po technologické přestávce cca 3 týdnů bude přistoupeno k vrstvenému tmelení defektů a doplnění chybějících omítek vápenopískovými tmely z přesátého písku a kvalitního vyzrálého hašeného vápna (závěrečná vrstva tmelu bude obsahovat příměs mramorové moučky, aby doplňované partie omítek strukturou a charakterem zpracování korespondovaly s dochovanými původními omítkami). Na závěr se předpokládá na vytmelených

plochách provedení napodobivých retuší (zejména pro rekonstrukci chybějících detailů architektonického orámování dle konzultací s pracovníky památkové péče). Tyto budou provedeny ve vápně stálými práškovými pigmenty Kremer či Deffner Johann pojenými vaječnou emulzí a 4% roztokem Primalu SF 16. Práce budou dokumentovány v komplexní restaurátorské zprávě. Přílohou je výčet navrhovaných konzervačních přípravků a orientační fotodokumentace.

Jedná se o nástěnné a nástropní rokokové malby v ambitech obklopujících poutní kostel Panny Marie Bolestné, Nástropní malby vytvořené technikou secco Ignácem Tatschnerem za podílu J. Kramolína na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let 18. století ilustrují na klenbách polí ambitů jednotlivé invokace z cyklu loretánské litanie, na vnitřních stěnách pak znázorňují celkem 47 výjevů zázračných uzdravení a vyslyšení na přímluvu Bolestné Panny Marie z Mariánských Radčic, lokálně v kombinaci s Kramolínovými iluzivními architekturami oltářů a dekorativními malířskými doplňky na stěnách ambitu a v nárožních kaplích. Výjevy zázračných vyslyšení, soustředěné po dvojicích v každé lunetě jednotlivých polí ambitu, obsahují vedle žánrových pozadí ilustrujících dobový každodenní život i zastoupení hornické tematiky a jsou v dolní části doprovázeny několikařádkovými objasňujícími německými frakturními nápisy. Ty však byly z velké části po druhé světové válce v rámci tendenčního odstraňování německých nápisů zatřeny okrovou barvou a jsou téměř nečitelné. V minulých letech byly uskutečněny zajišťovací restaurátorské zásahy (konsolidace, injektáže, zajišťovací obtmelení poškozených maleb), jejich vzhled je však v řadě míst narušen hrubými mechanickými defekty, hluboké trhliny v klenbách a obvodovém zdivu jsou vyplněny nevhodnými cementovými tmely aplikovanými v rámci oprav v minulosti. Plochy maleb, částečně zanesené depozity nečistot, jsou také postiženy poměrně rozsáhlými ztrátami omítkových vrstev, částečně i s malbou (podíl na tomto stavu má také již původní provedení omítek pod malbu, kde nedošlo v řadě partií s dokonalým propojením se starší omítkovou vrstvou z doby stavby ambitů. Vzhledem k tomu, že malby se nacházejí v otevřených ambitech vystavených částečně vlivům povětrnosti, není možné zajištění partie maleb ponechat delší dobu bez kontinuálně navazujících komplexních restaurátorských prací.

Jedná se o jediný dochovaný malovaný cyklus loretánské litanie z 18. století v rámci poutních areálů severních Čech, který je nedílnou součástí architektury velmi kvalitního barokního komplexu ambitů s časově shodným barokním kostelem, jemuž vedle J. B. Matheye vtiskl rozhodující charakter podoby významný litoměřický barokní stavitel O. Broggio. Cyklus je současně i po umělecké stránce velmi kvalitně proveden, doprovodné výjevy na stěnách s popisy zázračných vyslyšení pak mají nezastupitelný výpovědní význam pro poznání tohoto významného barokního poutního místa, neboť primární písemný pramen k této problematice se nedochoval.

Národní památkový ústav - ÚOP v Ústí nad Labem konstatuje, že předložený záměr kontinuálně navazuje na provedené konsolidační zákroky na výše uvedené malířské výzdobě finalizující etapou orientovanou na doplnění chybějících omítkových vrstev, náhradu nevyhovujících starších tmelů a výtvarné ucelení formou napodobivých retuší. Z hlediska zájmů památkové péče je navrhovaný záměr **akceptovatelný** při dodržení následujících podmínek:

- 1) Restaurátorské práce budou provedeny restaurátorem – držitelem povolení MK ČR k restaurování v příslušné specializaci v intencích předloženého restaurátorského záměru zpracovaného akad. mal. Václavem Potůčkem
- 2) Postup prací bude kontrolován na kontrolních dnech za účelem posouzení kvality provedených prací a upřesnění dalšího postupu. Kontrolních dnů se budou účastnit všechny

zainteresované strany, tj. zástupce NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem, zástupce výkonného orgánu státní památkové péče, zástupce investora a restaurátor.

- 3) V rámci čištění povrchu malířské výzdoby budou z navrhované škály možných chemických přípravků upřednostněny přípravky co nejméně agresivní. Napodobivé retuše zaniklých partií maleb budou předem konzultovány a provedeny s využitím starší fotodokumentace, retuše poškozených nápisových partií u výjevů záračných vyslyšení budou provedeny s využitím údajů anonymní německy psané publikace „*Kurze Geschichte und Beschreibung der Pfarr und Wallfahrtskirche Maria Ratschitz und des daSelbst verehrten Gnadenbilder der Schmerzhaften Mutter unter dem Kreuze*“, Brüx 1862 (reprodukcí je možno zapůjčit prostřednictvím odborných pracovníků NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem).
- 4) Restaurátorské práce budou řádně převzaty za účasti pracovníků odborné i výkonné složky státní památkové péče a o restaurátorském zásahu bude vyhotovena restaurátorská zpráva s fotodokumentací a výsledky proponovaného neinvazivního průzkumu pojiv a pigmentů v intencích platné prováděcí vyhlášky k zákonu č. 20/87 Sb. o státní památkové péči, jejíž jedno kompletní paré bude předáno NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem k archivaci.

Odůvodnění

Ad 1) Jde o dílo charakteru výtvarného umění, jehož restaurování musí být provedeno prostřednictvím restaurátora s náležitým povolením MK ČR. Dodržení postupu dle předloženého restaurátorského záměru je nutné proto, aby byla dodržena kontinuita tohoto odborného vyjádření a následného závazného stanoviska a v neposlední řadě také s ohledem na výsledek navrhovaných restaurátorských prací.

Ad 2) Kontrolní dny budou svolávány z důvodů naplnění povinnosti stanovené v §32 odst. zákona o státní památkové péči, která stanoví odborné organizaci vykonávání odborného dohledu.

Ad 3) S ohledem na problematickou kohezi omítkových vrstev danou již původním nepřilíživými kvalitním zpracováním i stav a hodnoty malby je žádoucí pro čištění maleb volba co nejméně agresivních přípravků. Pro věrohodnost napodobivých retuší restaurovaného díla je nutné důsledně zohlednit všechny dostupné ikonografické i textové starší podklady.

Ad 4) Závěrečné převzetí restaurovaného díla za účasti pracovníků odborné a výkonné složky je nezbytné za účelem naplnění odborně metodického dozoru nad výsledkem restaurování vč. prověření řádného obsahu a zajištění archivace závěrečné restaurátorské zprávy v intencích odst. 9. § 14 zákona č. 20/87 Sb. o státní památkové péči.

S pozdravem

PhDr. Petr Hrubý
ředitel